

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Чистякова А.С.,

*кандидат юридичних наук
доцент кафедри державно-правових дисциплін
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: chystyakovaa@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0299-2755>*

Костенко Д.В.,

*аспірант Університету економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: kostenkody@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2370-7831>*

TRANSFORMATION OF THE RIGHT TO INFORMATION IN WARTIME CONDITIONS

Chistyakova A.S.,

*PhD in Law
Associate Professor of the Department of State and Legal Disciplines
m. Kyiv, st. 30-32 Tabirna Ave., Ukraine, 03113
e-mail: chystyakovaa@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0299-2755>*

Kostenko D.V.,

*PhD student at the University of Economics and Law «Krok»
m. Kyiv, st. 30-32 Tabirna Ave., Ukraine, 03113
e-mail: kostenkody@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2370-7831>*

Анотація. Стаття фокусується на сучасних аспектах здійснення права на доступ до інформації в умовах воєнного стану в Україні, а саме відстежує механізми трансформації права на інформацію в умовах воєнного стану, та спрямована на розробку практичних рекомендацій щодо знаходження оптимального співвідношення між охороною національної безпеки та гарантуванням конституційного права громадян на інформацію. Відзначається, що право на інформацію є одним із ключових елементів демократичного суспільства. Воно забезпечує прозорість у діяльності органів влади та сприяє участі громадян у прийнятті рішень. Конституція України, міжнародні документи (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права) та Європейська конвенція з прав людини формують базу для гарантування права на інформацію, а також встановлюють обґрунтовані обмеження. В українському законодавстві такі обмеження регулюються низкою законів, включаючи Закон «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про державну таємницю» та інші, що регламентують баланс між доступом до відомостей та безпекою приватних даних. Однак у ситуації, коли національна безпека перебуває під загрозою, актуальним є пошук балансу між захистом інтересів держави та правами особи. Під час воєнного стану держава має право тимчасово обмежувати доступ до певних категорій публічної інформації, що пов'язано з військовими діями чи економічною стабільністю. Закони, такі як «Про правовий режим воєнного стану», а також постанови Кабінету Міністрів України, уточнюють заходи для захисту державної інформації від загроз.

У статті аналізується законодавча база та пропонуються можливі напрями для удосконалення правових норм, що врегульовує доступ до інформації в умовах воєнного стану. У дослідженні звертається увага на важливість моніторингу інформаційного простору на предмет дезінформації та фейків.

Ключові слова: право на інформацію, воєнний стан, національна безпека, доступ до інформації, дезінформація.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 40.

Abstract. *The article focuses on modern aspects of the implementation of the right to access to information under martial law in Ukraine, namely, it tracks the mechanisms of transformation of the right to information under martial law, and is aimed at developing practical recommendations for finding the optimal balance between protecting national security and guaranteeing the constitutional rights of citizens for information. It is noted that the right to information is one of the key elements of a democratic society. It ensures transparency in the activities of authorities and promotes the participation of citizens in decision-making. The Constitution of Ukraine, international documents (the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights) and the European Convention on Human Rights form the basis for guaranteeing the right to information, and also establish reasonable restrictions. In Ukrainian legislation, such restrictions are regulated by a number of laws, including the Law «On Access to Public Information,» «On Protection of Personal Data,» «On State Secrets» and others, which regulate the balance between access to information and security of private data. However, in a situation where national security is under threat, it is urgent to find a balance between the protection of the interests of the state and the rights of the individual. During martial law, the state has the right to temporarily restrict access to certain categories of public information related to military operations or economic stability. Laws such as «On the Legal Regime of Martial Law,» as well as resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, specify measures to protect state information from threats. The article analyzes the legislative framework and suggests possible directions for improving legal norms regulating access to information under martial law. The study draws attention to the importance of monitoring the information space for disinformation and fake.*

Keywords: right to information, martial law, national security, access to information, disinformation.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 40.

Постановка проблеми. Забезпечення права доступу до інформації в умовах воєнного стану є однією з ключових проблем сучасного законодавчого регулювання у зв'язку з тим, що обмеження права на доступ до інформації та свободи слова в цей період практично дозволяє монополізувати інформаційний простір. Одночасно слід погодитись, що розповсюдження окремих видів інформації в даний період має бути врегульованим та звуженим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключові принципи обмеження конституційних прав, зокрема права на інформацію, є темою досліджень таких вітчизняних науковців: М. Корнієнко досліджує загально-правові аспекти обмеження прав людини, зокрема конституційних прав, у період воєнного стану в Україні [16], Л. Летнянчин аналізує вплив війни на розвиток конституційної доктрини України, досліджуючи зміни в управлінні державою під час воєнного стану та збройної агресії [17], С. Магда досліджує забезпечення прав та свобод громадян в умовах надзвичайних адміністративно-правових режимів, акцентуючи на реалізації правових обов'язків під час таких періодів [20], В. Паламарчук аналізує проблеми захисту конституційних прав і свобод громадян під час збройного конфлікту на Донбасі, акцентуючи на порушеннях та заходах захисту прав людини [23], А. Івановська у своїй праці досліджує захист та реалізацію прав громадян в умовах воєнного стану та післявоєнний період, надаючи практичні рекомендації з юридичної точки зору [13], А. Чистякова досліджує трансформацію

українського законодавства в умовах воєнного стану та звертає увагу на домінування публічного інтересу над приватним в період військових конфліктів [39]. Проблематика реалізації права на доступ до публічної інформації під час воєнного стану досліджується в наукових працях: І. Голубенко розглядає питання забезпечення цього права в умовах воєнного стану, фокусуючись на обмеженнях та викликах, С. Гриненко та І. Зеленська розглядає особливості доступу до публічної інформації під час воєнного стану, фокусуючи увагу на викликах у правовій сфері в період збройних конфліктів [1], Н. Дяченко аналізує особливості доступу до публічної інформації під час воєнного стану, фокусуючи увагу на викликах у правовій сфері в період збройних конфліктів [6], Л. Рудник досліджує правові засади обмеження права на доступ до інформації під час воєнного стану, акцентуючи на змінах в інформаційному законодавстві [32], Г. Самойленко розглядає право на інформацію під час збройної агресії РФ, акцентуючи на правових та практичних аспектах доступу до інформації [33], О. Тихомиров аналізує обмеження прав людини на інформацію в умовах воєнного стану в Україні, акцентуючи на правових викликах і особливостях цих обмежень [35], О. Ярема та А. Лазар досліджують аспекти обмеження інформаційних прав громадян під час воєнного стану, акцентуючи на конституційних правах і свободах [40]. Важливу роль у розгляді правового виміру інформації в контексті інформаційних та гібридних війн відіграють роботи Є. Желновач досліджує вплив війни на формування нових скла-

дових інформаційного суспільства в Україні та аналізує правові аспекти інформаційної безпеки в умовах війни [8-9], О. Гончарук вивчає властивості інформації під час колабораціонізму, зокрема у контексті кримінальної кваліфікації та розслідувань [10], О. Лисенко аналізує соціально-правові аспекти реалізації права на доступ до інформації під час інформаційних воєн, зосереджуючи увагу на інформаційному захисті [18], Г. Любовець досліджує методи захисту в умовах інформаційного протистояння, акцентуючи на способах боротьби з негативним контентом під час війни [19], В. Новородовський аналізує питання інформаційної безпеки України під час російської агресії, досліджуючи як правові, так і інформаційні аспекти цього питання [22], Д. Смотрич та Л. Браїлко досліджують інформаційну безпеку під час воєнного стану, аналізуючи сучасні виклики в інформаційній сфері [34], В. Хорошко, Ю. Хохлачова та Т. Пірцхалава аналізують інформаційну зброю як інструмент ведення інформаційної війни, досліджуючи її роль у сучасних конфліктах [37].

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Однак окремі питання потребують додаткової конкретизації та вивчення, зокрема пошук баланс між обмеженнями інформаційного доступу та охороною демократичних прав громадян. Потребує додаткових досліджень рівні прозорості органів державної влади та актуальні механізми з дезінформацією.

Метою статті є з'ясувати специфіку трансформаційних змін права на інформацію в умовах воєнного часу.

Виклад основного матеріалу. Право на доступ до інформації є одним із ключових елементів демократичного суспільства, що гарантує доступ громадян до відомостей, необхідних для реалізації інших прав і свобод, зокрема свободи слова та участі в державному управлінні та громадського контролю.

Конституція України [15] (ст. 34) забезпечує кожному громадянину свободу висловлювання своїх думок, зокрема право вільно отримувати, зберігати, використовувати та розповсюджувати інформацію як усно, так і письмово. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заво-

рушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

До законів, які регулюють право на інформацію слід віднести: Закон України «Про доступ до публічної інформації» [24], який визначає яка інформація є публічною (ст. 1) конфіденційною (ст. 7), таємною інформацією (ст. 8), службовою (ст. 9), визначає гарантії забезпечення права на доступ до публічної інформації (ст. 3), принципи забезпечення доступу до публічної інформації (ст. 4), визначає хто є розпорядниками інформації (ст. 13), та порядок оприлюднення інформації (ст. 15), визначає які видання віднесені законом до офіційних (ст. 15-1); Закони України «Про інформацію» [27] та «Про захист персональних даних» [26], які встановлюють основні принципи інформаційної політики, а також баланс між доступом до інформації та безпекою приватних даних. Закон «Про державну таємницю» визначає, яка саме інформація не підлягає розголошенню та визначає механізми для її охорони, а Закон «Про інформацію» визначає поняття масової інформації (ст. 22), забороняє цензуру та втручання в професійну діяльність журналістів і медіа (ст. 24), передбачає гарантії діяльності медіа та журналістів (ст. 25).

Відповідно до міжнародних нормативно-правових актів право на інформацію є фундаментальним правом людини. У Загальній декларації прав людини [12] (1948 р.), яка ратифікована Українською РСР у 1973 році, в статті 19 затверджує право кожного на свободу переконань і їх вільне висловлення, включаючи право на пошук, отримання та розповсюдження інформації будь-яким способом і незалежно від кордонів країни. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права [21] (1966 р.) також гарантує це право, наголошуючи на важливості його дотримання в демократичному суспільстві. Відповідно до статті 19 Пакту, обмеження цього права можливі лише в інтересах національної безпеки, суспільного порядку, захисту здоров'я або моралі, але такі обмеження мають бути передбачені законом і необхідні в демократичному суспільстві.

Рада Європи і Європейський суд з прав

людини також відіграють ключову роль у регулюванні права на інформацію в Європі. Стаття 10 Європейської конвенції з прав людини (ратифіковано Законом України № 475/97-ВР від 17.07.97) [7] гарантує свободу вираження, включаючи право на отримання та поширення інформації. Суд активно використовує цю норму для захисту журналістів, громадських активістів та інших осіб, що стикаються з обмеженим доступом до інформації.

В умовах воєнного стану держава може встановлювати обмеження на доступ до інформації, що пов'язане з національною безпекою, військовими операціями або іншою конфіденційною інформацією. Однак межі допустимих обмежень залишається доволі дискусійним питанням.

Україна трансформує свою правову систему з урахуванням викликів, які пов'язані з воєнним станом аби забезпечити не лише захист національної безпеки, але й дотримання конституційних прав і свобод населення. Одним із таких прав, що зазнає трансформації, є право на інформацію. Загальні теоретичні засади права на інформацію базуються на концепції інформаційної відкритості держави та доступу до відомостей, які є важливими для здійснення громадського контролю за діяльністю влади. В теорії права на інформацію виділяються два основні аспекти [19]:

– свобода доступу до інформації – право кожного громадянина отримувати інформацію, яка необхідна для усвідомленої участі в суспільному житті, ухваленні рішень та контролю за владою;

– обмеження права на інформацію – необхідність встановлення розумних обмежень на доступ до інформації в інтересах захисту національної безпеки, державної таємниці, приватності або інших правомірних інтересів.

У воєнний час виникає гостра потреба у захисті інформації, що стосується військових дій, стратегічних рішень уряду, та інших відомостей, які можуть бути використані ворогом для дестабілізації державної системи. Водночас обмеження повинні бути чітко обґрунтовані, пропорційними та передбаченими законом, аби уникнути необґрунтованого порушення прав громадян.

Обмеження права на інформацію передбачені Законом України «Про правовий ре-

жим воєнного стану», який передбачає тимчасове обмеження прав і свобод українців, включаючи право на інформацію, передбачає вжиття додаткових заходів щодо посилення захисту державної таємниці, і, відповідно, розширює перелік відомостей, які до такої таємниці належить в умовах воєнного стану.

Міжнародне право дозволяє державам тимчасово обмежувати права на інформацію під час надзвичайних ситуацій, зокрема воєнного стану, за умови дотримання основоположних принципів. У Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (ст. 19) зазначено, що свобода висловлення думок може бути обмежена в ситуаціях, коли це необхідно для забезпечення національної безпеки. Європейський суд з прав людини може обмежити право на інформацію, якщо це є необхідним у демократичному суспільстві для захисту прав інших осіб або для забезпечення безпеки держави.

До характерних змін права на інформацію в умовах воєнного стану слід також віднести:

1. Тимчасові обмеження доступу до публічної інформації. Воєнний стан може передбачати тимчасове обмеження доступу до певних категорій публічної інформації. Зокрема, державні органи можуть затримувати або обмежувати публікацію інформації, що стосується економічної або соціальної стабільності, аби попередити паніку серед населення. Закон України від 03 березня 2022 року № 2115-ІХ «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та іншої документації у період воєнного стану або стану війни» [25] має на меті захистити інтереси осіб, які подають звітність та інші документи під час воєнного стану. Він регулює терміни виконання зобов'язань і ігнорує особливі вимоги до подання та зберігання звітності в умовах воєнного часу. Постанова КМУ від 12 березня 2022 № 263 «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану» [5], описує, як працюють інформаційні та електронні комунікаційні системи та публічні електронні реєстри під час війни. Ця постанова встановлює тимчасові обмеження та забезпечує безперебійну роботу систем, захищає інформацію від можливих загроз і атак, що є критичними в період дії

воєнного стану. Постанова КМУ від 21 липня 2023 року № 757 «Деякі питання доступності інформаційно-комунікаційних систем та документів в електронній формі» [4], яка регулює доступність інформаційно-комунікаційних систем та електронних документів під час воєнного стану та встановлює заходи для гарантування захисту інформації та обмеження доступу до деяких інформаційних ресурсів для безпеки держави.

2. Запроваджені механізми контролю за розповсюдженням дезінформації. У контексті гібридних воєнних дій неабияке значення відіграє протидія дезінформації та фейковим новинам. Держава впроваджує механізми моніторингу інформаційного простору та правові заходи для блокування неправдивих відомостей, що можуть бути використані для дестабілізації ситуації. Водночас важливо дотримуватися правової процедури та не допускати необґрунтованого цензурування інформації. Так, Закон України «Про медіа» [28] прийнятий 13 грудня 2022 року і чинний з 2023 року, є однією з найважливіших реформ у сфері медіа. Він містить норми щодо боротьби з дезінформацією, зокрема:

– визначення відповідальності за поширення недостовірної інформації;

– впровадження механізмів контролю за медійним контентом через Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення, який має право карати за порушення інформаційних правил;

– закон має вплив як на звичайні медіа-ресурси, так і платформи в онлайн-просторі, що дозволяє регулювати дезінформацію в Інтернеті.

Окрім цього, указом Президента України від 14 квітня 2023 року № 227/2023 «Про заходи щодо протидії інформаційним загрозам» передбачено додаткові заходи для посилення боротьби з дезінформацією. Він передбачає створення робочих груп для моніторингу інформаційного простору та впровадження інформаційних кампаній задля підвищення інформованості громадян щодо загроз дезінформації.

Варто зазначити, що в контексті реалізації механізму контролю за розповсюдженням дезінформації розроблено законопроект «Про протидію дезінформації» [12]. Хоча цей проєкт ще не ухвалений, він є однією з основних ініціатив на 2024 рік і пропонує нові

способи контролю за поширенням дезінформації, зокрема заснування спеціалізованих органів для перевірки фактів, а також встановлення більш жорстких санкцій для тих, хто поширює неправдиву інформацію.

У рамках протидії дезінформації також має бути врахована роль телемарафону «Єдині новини», який став значущим методом забезпечення інформаційної безпеки та протидії інформаційним загрозам під час воєнних дій на початку своєї діяльності. Цей ресурс було запроваджено у якості платформи для поєднання зусиль провідних українських телевізійних каналів з метою забезпечення постійного й достовірного інформування населення про ключові події, зокрема під час повномасштабної агресії. З правової точки зору, телемарафон «Єдині новини» був важливим механізмом забезпечення інформаційної безпеки в Україні в стані війни. Однак після двох років війни оцінка результатів діяльності телемарафону змінилась. Діяльність телемарафону базується на ряді правових норм та документів, що регламентують інформаційні процеси та захист працівників медіа, а також боротьбу з дезінформацією. Телемарафон «Єдині новини» діє в межах законодавства, зокрема Закону України «Про медіа» [28], який визначає стандарти діяльності ЗМІ під час воєнного стану.

3. Захист журналістської діяльності. Держава під час воєнного стану зобов'язана забезпечувати захист журналістів, які виконують свої обов'язки щодо інформування суспільства. Важливим елементом є забезпечення гарантій безпеки журналістів та захист їх від переслідувань у разі публікації суспільно важливої інформації. В контексті правового регламентування даного елементу механізму було прийнято ряд документів, серед яких:

– Наказ Головнокомандувача ЗСУ від 03.03.2022 № 73 «Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» [29], який визначає правила взаємодії між Збройними Силами України та представниками ЗМІ під час воєнного стану. Ключові положення включають:

– регламентований доступ журналістів до зон бойових дій і військових об'єктів, з до-

триманням заходів безпеки;

– інформування журналістів через офіційні представництва сил оборони, з метою уникнення поширення дезінформації та захисту державних таємниць;

– журналістам дозволяється висвітлювати дані про діяльність Збройних Сил, однак із обмеженнями, які запобігають витоку конфіденційних відомостей, що можуть загрожувати національній безпеці;

– забезпечення безпеки журналістів на полі бою шляхом супроводу та координації з представниками сил оборони.

– Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» (втратив чинність) [30]: цей закон, що втратив чинність у 2022 році, раніше регулював взаємодію ЗМІ з органами влади, встановлюючи прозорі правила висвітлення діяльності державних органів та місцевого самоврядування. Його скасування свідчить про перехід на нові, адаптовані до воєнного часу механізми регулювання ЗМІ, зокрема через закон «Про медіа» та інші нормативно-правові акти, які більш чітко враховують виклики воєнного стану. ЗМІ тепер більше зосереджені на співпраці з військовими і безпековими структурами.

– заява Верховної Ради України від 14.04.2022 № 2190-ІХ «Про цінність свободи слова, гарантії діяльності журналістів і засобів масової інформації під час дії воєнного стану» [31]: ця заява підтверджує важливість захисту свободи слова та незалежної журналістської діяльності навіть у складних умовах під час війни. Ключові пункти:

– підтвердження гарантій свободи висловлювання думок, навіть під час воєнних дій, з наголосом на необхідність оперативного й достовірного висвітлення подій;

– захист журналістів як ключових учасників інформаційного простору, на яких покладено відповідальність за правдиве інформування громадян і міжнародної спільноти;

– гарантії діяльності ЗМІ передбачають

захист журналістів, які працюють у зонах бойових дій, а також надання їм підтримки в контексті інформаційної безпеки та фізичної охорони;

– відповідальність за порушення прав журналістів – уряд України визнає необхідність захисту журналістів від переслідувань та тиску, навіть у разі необхідності тимчасових обмежень через загрози національній безпеці.

Відповідно до статті 34, Конституція України гарантує право на доступ до інформації, яке включає свободу слова, а також право на збір, зберігання, використання та розповсюдження інформації у письмовій або усній формі. Будь-які обмеження, в тому числі інформаційного характеру повинні бути правомірними, доцільними та пропорційними. Захист національної безпеки під час війни вимагає тимчасових обмежень прав на доступ до певних видів інформації, проте ці обмеження мають бути мінімальними та періодично переглядатися на предмет їх відповідності.

Висновки. Таким чином, введення воєнного стану в Україні трансформувало право збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію усно, письмово та в інший спосіб. Вказані зміни характеризуються наступними ознаками: 1) забезпеченням додаткових гарантій захисту журналістів, які виконують свої професійні обов'язки; 2) впровадженням додаткових механізмів моніторингу інформаційного простору та правових заходів для блокування неправдивих відомостей, що можуть бути використані для дестабілізації ситуації; 3) непрозорим механізмом/процедурою віднесення тих чи інших відомостей до категорій «неправдиві» або «правдиві»; 4) функціонуванням унікальної платформи – телемарафону «Єдині новини», завдання якого на початку вторгнення полягає у однаковому висвітленні новин. Зазначені трансформації обмежують право на інформацію, хоча оцінити пропорційність та співмірність зазначених обмежень можна буде виключно ретроспективно.

Література:

1. Голубенко І.І. Питання реалізації права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 3. С. 144–147.

2. Гриненко С.О., Зеленська І.М. Особливості реалізації права на доступ до інформації в Україні в умовах воєнного стану в світлі європейських стандартів. Право і суспільство. 2023. №3. С. 45-51

3.Гуртова К. М. Забезпечення функціонування державними органами інформаційно-комунікативних систем під час воєнного стану. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. XI Міжнар. наук. -практ. конф. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. Парк «Наука та безпека». Вінниця, 2022. С. 40

4.Деякі питання доступності інформаційно-комунікаційних систем та документів в електронній формі. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2023 року № 757. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

5.Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2022 № 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

6.Дяченко Н. П. Особливості реалізації права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану. Права людини в період збройних конфліктів : 36. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) / Нац. ун-т «Одеська юридична академія» ; каф. міжнародного та європейського права НУ «ОЮА» : у 2 т. Одеса, 2022. С. 527-530

7.Європейська конвенція з прав людини. URL: https://www.echr.coe.int/ documents/d/echr/Convention_UKR (дата звернення: 05.10.2024)

8.Желновач Є.Г. Війна як каталізатор формування нових складових інформаційного суспільства в Україні. Правові новели. № 21/2023. С. 163-171.

9.Желновач Є.Г. Інформаційне суспільство в умовах війни: Українські реалії та правові аспекти. Юридичний бюлетень. № 28. 2023. С. 184-191.

10.Желновач Є.Г., Гончарук О.М. До питання властивості інформації під час калабарціонізму. Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 21 липня 2023 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. С. 85-87.

11.Загальна декларація прав людини: міжнародний документ від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 05.10.2024)

12.Законопроект про дезінформацію у Раді на «стадії пропозицій» / Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3833077-zakonoproekt-pro-dezinformaciu-u-radi-na-stadii-propozicij-urcisin.html> (дата звернення: 05.10.2024)

13.Івановська А. В. Реалізація і захист прав та свобод громадян в Україні в умовах воєнного стану та у післявоєнний період : довідник. Хмельницький : ХУУП ім. Л. Юзькова, 2023. 352 с.

14.Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: міжнародний документ від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 05.10.2024)

15.Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

16.Корнієнко М.В. Права людини в умовах воєнного стану: загальноправовий дискурс. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 1-2. С. 27-31.

17.Летнянчин Л. Вплив війни на розвиток офіційної конституційної доктрини України. Вплив війни на систему управління. Роздуми в контексті збройної агресії Російської Федерації проти України : монографія / ред.: Р. Stetsyuk, К. Eckhardt. 43-те вид. Rzeszów, 2023. С. 69-91

18.Лисенко О. М. Соціально-правові особливості реалізації права на доступ до інформації в умовах ведення інформаційної війни. Соціологія права, 2015. С. 167-170

19.Любовець Г. Контент негативу. Як захистити себе та країну в умовах тотального інформаційного протистояння : монографія / Григорій Любовець, Валерій Король. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2021. 266 с.

20.Магда С. О. Забезпечення прав, свобод та реалізація обов'язків громадян в умовах дії надзвичайних адміністративно-правових режимів : монографія. Харків : Право, 2015. 216 с.

21.Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: міжнародний документ від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 05.10.2024)

22.Новородовський В. Інформаційна безпека України в умовах Російської агресії. Соціум. Документ. Комунікація. Сер. Іст. науки. 2020. Вип. 9. С. 150-179

23.Паламарчук В. Проблеми захисту конституційних прав і свобод громадян України під час врегулювання збройного конфлікту на Донбасі. Права людини в Україні: минуле, сьогодні, майбутнє : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. 2021. 10 грудня. С. 48-52

24.Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

25.Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни. Закон України від 03 березня 2022 року № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

26.Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

27. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

28. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

29. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану. Наказ Головнокомандувача ЗСУ від 03.03.2022 № 73. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS36785> (дата звернення: 05.10.2024)

30. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації (втрата чинності). Закон України. Закон втратив чинність на підставі Закону № 2849-IX від 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

31. Про цінність свободи слова, гарантії діяльності журналістів і засобів масової інформації під час дії воєнного стану. Заява Верховної Ради України від 14.04.2022 № 2190-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2190-20#Text> (дата звернення: 05.10.2024)

32. Рудник Л.І. Правові засади обмеження права на доступ до інформації в умовах воєнного стану. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2023. Випуск 4(60). С. 32-39.

33. Самойленко Г. В., Миргородський А. О. Право на інформацію в умовах збройної агресії рф. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2024. С. 311-317

34. Смотрич Д.В., Браїлко Л.В. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2024. С. 121-127

35. Тихомиров О. О. Проблеми обмеження інформаційних прав людини в умовах воєнного стану в Україні. *Juris Europensis Scientia*. 2022. Вип. 6. С. 62-67.

36. Турченко О.Г. Обмеження права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». С. 107-113.

37. Хорошко В., Хохлячова Ю., Пірцхалава Т., Іванченко І. Інформаційна зброя як інструмент інформаційної війни. Захист інформації. Том 24, № 2, квітень-червень 2022. С. 50-58

38. Чернобай А.М., Неворотіна С.Ю., Міжнародно-правові механізми та гарантії забезпечення права людини на інформацію. Захист прав людини: міжнародний та вітчизняний досвід: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (16 травня 2019 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. С. 670-673

39. Чистякова А. С. Права людини в умовах воєнного стану. Законодавство. Судова практика / за заг. ред. В. С. Ковальського. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 316 с.

40. Ярема О. Г., Лазар А. Я. Деякі аспекти обмеження інформаційних прав громадян в умовах воєнного стану. Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах воєнного стану: матеріали наукового семінару (23 червня 2022 р.) / упор. М. В. Ковалів, М. Т. Гаврильців, Н. Я. Лепіш. Львів: ЛьвДУВС. 2022. С. 295

References:

1. Golubenko, I.I. (2023) «The issue of exercising the right to access public information under martial law», *Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal*, No. 3, P. 144–147.

2. Hrynenko, S.O., Zelenska, I.M. (2023) «Peculiarities of the implementation of the right to access to information in Ukraine under martial law in the light of European standards», *Pravo i suspilstvo*, No. 3, P. 45-51

3. Gurtova, K. M. (2022) «Ensuring the functioning of information and communication systems by state bodies during martial law». *Modern problems of legal, economic and social development of the state: theses add. XI International of science -practice conf. / Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kharkiv National University of Internal Affairs of affairs, Science Science and Security Park. Vinnytsia*, P. 40

4. Some issues of availability of information and communication systems and documents in electronic form. Resolution No. 757 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 21, 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-2023-%D0%BF#Text>

5. Some issues of ensuring the functioning of information and (Accessed: October 05, 2024). communication systems, electronic communication systems, and public electronic registers in the conditions of martial law. Resolution No. 263 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 12, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-2022-%D0%BF#Text> (Accessed: October 05, 2024).

6. Dyachenko, N.P. (2022) «Peculiarities of the implementation of the right to access to public information in the conditions of a state of war», *Human rights in the period of armed conflicts: Collection. materials of the International scientific and practical conference dedicated. On the 25th anniversary of the National University «Odesa Law Academy» (Odesa, November 18, 2022) / Nat. Odesa Law Academy University; café of international and European law, OU «OYUA»: in 2 volumes. Odesa*, P. 527-530

7. European Convention on Human Rights. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_UKR (Accessed: October 05, 2024).

8. Zhelnovach, E.H. (2023) «War as a catalyst for the formation of new components of the information society in Ukraine», *Pravovi novely*, No. 21, P. 163-171.

9. Zhelnovach, E.H. (2023) «Information society in the conditions of war: Ukrainian realities and legal aspects», *Yurydychni biuleten*, No. 28, P. 184-191.

10. Zhelnovach, E.G., Honcharuk O.M. (2023) «On the question of the properties of information during Calabartsonism». Current issues of criminal-legal qualification, documentation and investigation of collaborationism: materials of the II All-Ukrainian scientific and practical conference (Odesa, July 21, 2023). Odesa: Yurydika Publishing House, P. 85-87.
11. The Universal Declaration of Human Rights: an international document dated December 10, 1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (Accessed: October 05,2024).
12. Draft law on disinformation in the Council at the «proposal stage» / Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3833077-zakonoproekt-pro-dezinformaciu-u-radi-na-stadii-propozicij-urcisin.html> (Accessed: October 05,2024).
13. Ivanovska, A. V. (2023) «Realization and protection of the rights and freedoms of citizens in Ukraine under martial law and in the post-war period: a guide». Khmelnytskyi: HUUP named after L. Yuzkova, 352 p.
14. United Nations Convention against Corruption: international document dated 10/31/2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (Accessed: October 05,2024).
15. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated 28.06.1996 No. 254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed: October 05,2024).
16. Kornienko, M.V. (2022) «Human rights under martial law: common law discourse». South Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys, No. 1-2, P. 27–31.
17. Letnyanchyn, L. (2023) «The influence of the war on the development of the official constitutional doctrine of Ukraine. The impact of war on the management system. Reflections in the context of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine» monograph / ed.: P. Stetsyuk, K. Eckhardt. 43rd species. Rzeszów, P. 69–91
18. Lysenko, O. M. (2015) «Socio-legal features of the implementation of the right to access to information in the conditions of conducting an information war», Sotsiologhiia prava, P. 167-170
19. Lyubovets, G. (2021) «Content of the negative. How to protect yourself and the country in conditions of total information confrontation»: monograph / Hryhoriy Lyubovets, Valery Korol. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy Publishing House, 266 p.
20. Magda, S. O. (2015) «Ensuring the rights, freedoms and implementation of the duties of citizens in the conditions of emergency administrative and legal regimes»: monograph, Kharkiv: Pravo, 216 p.
21. International Covenant on Civil and Political Rights: international document dated 12/16/1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (Accessed: October 05,2024).
22. Novorodovsky, V. (2020) «Information security of Ukraine in the conditions of Russian aggression». Sotsium. Dokument. Komunikatsiia. Ser. Ist. nauky, Issue 9, P. 150-179
23. Palamarchuk, V. (2021) «Problems of protecting the constitutional rights and freedoms of Ukrainian citizens during the settlement of the armed conflict in Donbas». Human rights in Ukraine: past, present, future: theses add. participants of the All-Ukrainian science and practice conf, 2021, P. 48–52
24. On access to public information: Law of Ukraine dated January 13, 2011 No. 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (Accessed: October 05,2024).
25. On the protection of the interests of subjects submitting reports and other documents during the period of martial law or a state of war. Law of Ukraine dated March 3, 2022 No. 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (date of application: 05.10.2024)
26. On the protection of personal data: Law of Ukraine dated 01.06.2010 No. 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (date of application: 05.10.2024)
27. About information: Law of Ukraine dated 02.10.1992 No. 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (date of application: 05.10.2024)
28. About the media: Law of Ukraine dated 13.12.2022 No. 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (date of application: 05.10.2024)
29. On the organization of interaction between the Armed Forces of Ukraine, other components of the defense forces and representatives of the mass media during the legal regime of martial law. Order of the Commander-in-Chief of the Armed Forces dated 03.03.2022 No. 73. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS36785> (Accessed: October 05,2024).
30. On the procedure for covering the activities of state authorities and local self-government bodies in Ukraine by means of mass information (loss of validity). Law of Ukraine. The law became invalid on the basis of Law No. 2849-IX dated 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed: October 05,2024).
31. On the value of freedom of speech, guarantees of activities of journalists and mass media during martial law. Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine dated April 14, 2022 No. 2190-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2190-20#Text> (Accessed: October 05,2024).
32. Rudnyk, L.I. (2023) «Legal principles of limiting the right to access to information under martial law», Visnyk NTUU «KPI». Politologhiia. Sotsiologhiia. Pravo, Issue 4(60), P. 32–39.
33. Samoilenko, G.V., Myrhorodskyi A.O. (2024) «The right to information in the conditions of armed aggression of the Russian Federation», Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu, P. 311-317
34. Smotrych, D.V., Brailko L.V. (2024) «Information security in the conditions of martial law», Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu, P. 121-127
35. Tikhomirov, O.O. (2022) «Problems of restricting human informational rights in the conditions of martial law

in Ukraine», *Juris Europensis Scientia*, Issue 6, P. 62–67.

36. Turchenko, O.H. (2023) «Restriction of the right to access to public information under martial law», *Elektronne naukove vydannia «Analitichno-porivnialne pravoznavstvo»*, P. 107–113.

37. Khoroshko, V., Khokhlacheva, Yu., Pirtskhalava, T., Ivanchenko, I. (2022) «Information weapons as a tool of information warfare», *Zakhyst informatsii*, Volume 24, No. 2, April-June 2022, P. 50–58

38. Chernobay, A.M., Nevorotina, S.Yu. (2019) «International legal mechanisms and guarantees for ensuring the human right to information. Protection of human rights: international and domestic experience: materials of the 1st International Scientific and Practical Conference» (May 16, 2019), Kyiv: National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine, P. 670-673

39. Chistyakova, A. S. (2024) «Human rights under martial law. Legislation. Judicial practice» / in general ed. V. S. Kovalskyi. Kyiv: Yurinkom Inter, 316 p.

40. Yarema, O. G., Lazar, A. Ya. (2022) «Some aspects of limiting the informational rights of citizens under martial law. Constitutional rights and freedoms of a person and a citizen under martial law: materials of a scientific seminar (June 23, 2022)» / ref. M. V. Kovaliv, M. T. Havryltsiv, N. Ya. Lepish. Lviv: LvDUVS, P. 295

Стаття надійшла до друку 09 жовтня 2024 року